

Kázání J. Hradec a Žirovnice 22.10.2017 – Moudrost – co je císařovo a co Boží

Mt 22, 15-22 (Spor o daň císaři)

Tehdy farizeové šli a radili se, jak by Ježíšovi nějakým slovem nastražili léčku. Poslali za ním své učedníky s herodiány, aby řekli: „Mistře, víme, že jsi pravdivý a učíš cestě Boží podle pravdy; na nikoho se neohlížíš a nebereš ohled na postavení člověka. Pověz nám tedy, co myslíš: Je dovoleno dávat daň císaři, nebo ne?“ Ale Ježíš poznal jejich zlý úmysl a řekl: „Co mě pokoušíte, pokrytci? Ukažte mi peníz daně!“ Podali mu denár. On jim řekl: „Čí je tento obraz a nápis?“ Odpověděli: „Císařův.“ Tu jim řekl: „Odevzdejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu.“ Když to slyšeli, podivili se, nechali ho a odešli.

Chcete-li někoho znemožnit, namočte ho do politiky. Znemožní se sám, nebo mu k tomu pomohou jiní. Příkladů je dost. Jak vidno z přečteného, není to ale nic nového pod sluncem. Přesně na tento tenký led se snaží Ježíše zahnat jeho protivníci. Došla jim trpělivost a chtějí se Ježíše zbavit. A kdyby špinavou práci za ně udělal někdo jiný, třeba římská okupační moc, anebo kdyby se Ježíš znemožnil sám a ztratil příznivce – tím líp.

Jde primárně o léčku, chyták. Je to tam ostatně i napsáno. Farizeům a herodiánům nezáleží ani tak na tom, zda je daň císaři z pohledu pravověrného Žida povolena. Cílem je Ježíše dostat, lapit do slovní pasti a tím zkompromitovat. Podlá intrika. Hrubě zjednodušující, vyhocená otázka, kde na každé straně může zaznít velké a významné „ale“ – a cokoli řeknete, může být úspěšně použito proti vám. I dnes takové slovní pasti známe, možná nám je předvolební kampaň zase více připomněla: Jsi pro přijetí imigrantů, nebo proti tomu? Pro přijetí eura, nebo proti? Potraty schvaluješ, nebo odmítáš? Mešity u nás povolit, nebo zakázat? ... A, prosím, stručně a jasně – ano, nebo ne? Pro, nebo proti? Nic mezi tím – ať víme, kdo je s námi a kdo proti nám. Tady ale máme před sebou geniálně moudrou odpověď člověka, který se do takové pasti chytit nedal. Po mém soudu jedna z nejelegantnějších Ježíšových scén zapsaných v Novém zákoně, trvale ohromující a inspirující, také a právě i v dnešní době, kdy slovo ztrácí svou hodnotu a překrucování fakt je na denním pořádku.

„Tehdy farizeové šli a radili se, jak by Ježíšovi nějakým slovem nastražili léčku. Poslali za ním své učedníky s herodiány...“ Zástupci dvou jinak protichůdných proudů Židovstva se spojí, aby Ježíše dostali. Když je společný nepřítel, jdou stranické rozdíly stranou. Chtějí Ježíše chytit za slovo, šikovně to nastrojít tak, aby každá odpověď byla špatná a ublížila mu.

Začínají ovšem zbožně a uctivě: „Mistře, víme, že jsi pravdivý a učíš cestě Boží podle pravdy; na nikoho se neohlížíš a nebereš ohled na postavení člověka...“ Už z toho číší úlisnost – tady to nebude

jen tak, to nebude obyčejná otázka, s čím přicházejí. Mají ovšem svým způsobem pravdu – Ježíš si stojí za tím, co říká a dělá, bez ohledu na to, jestli mu to přinese potíže či ne, bez ohledu na to, zda se to někomu zalíbí nebo ne. Ale zároveň se nedá říci, že by se na nikoho neohlížel, že by kolem sebe rozhazoval jakousi nadosobní „pravdu“ bez ohledu na to, komu ji říká a v jaké je situaci. Pravda v Ježíšově životě není něco, co se hlásá bez ohledu na druhé – tedy bezohledně. Pravda je v Ježíšově podání osobní, vztahová, bere ohled na druhého. Říkat pravdu pro Ježíše znamená přinášet uzdravení. Pravda, která takové uzdravení nepřináší, není pravdou. Slova, kterým se sice nedá nic vytknout a snad dokonce i přesně citují bibli, ale nepřinášejí uzdravení, pomoc, či dokonce naopak ubližují a deptají – to nejsou slova pravdivá. Jsou jen mrtvou literou zákona – pravdou nikoli. Ale něco takového je nad rozlišovací schopností různých zákoníků a farizeů – a bohužel i spousty lidí dnes. Pro ně má svět dvě barvy a na každou otázku existují jen dvě odpovědi: ano – ne. A do této pasti fundamentalismu lákají i Ježíše:

„Je dovoleno dávat císaři daň, nebo ne?“ Závažná otázka. Odvádět daně a tedy se podílet na fungování společenského systému, který vůbec nemusí být dobrý? Platit daně, když tušíme, že velká část jich skončí v rukou všelijakých chmatáků? A pro Izraelce té doby to byla otázka dvojnásob závažná – jsou přece vyvolený Boží lid, který se má řídit jinými řády než pohanský svět – jenže jak tuto výlučnost naplňovat, když se všude roztahují Římané a vnucují svá pravidla? Odvádění daní Římu bylo jedním z nejvýraznějších symbolů útlaku – jak státního, tak náboženského. Císař se prohlašoval za boha, a tak podílet se na fungování říše odváděním daní se pro slušného Žida rovnalo podílet se na modloslužbě. Co ty na to, Ježíši? Platit, nebo neplatit? Jiná odpověď přece není. Odpoví-li Ježíš „Ano, platit“, pak okamžitě ztrácí sympatie většiny svých soukmenovců, navíc podporuje ten zlý okupační systém. Řekne-li „Ne, neplatit“, pak ovšem nabádá k vypovězení poslušnosti Římu a není nic jednoduššího než prohlásit ho za protistátní živel a předat římským úřadům. Jak z toho ven? Je nějaká třetí cesta mezi odmítnutím zlého systému a kolaborantsvím? Tohle není jen z dávné minulosti – společenský systém, kdy bohatství a blahobyt jedněch je závislý na chudobě druhých či likvidaci přírodních zdrojů, systém, ve kterém jdou neskutečné částky na zbrojení... nebo třeba jen na přebujelou byrokracii a nezasloužené odměny prominentů... Dávat, nebo nedávat?

Ježíš se z téhle pasti dostane pozoruhodným způsobem. Nejenže odhalí pokrytectví tazatelů, ale posune debatu o vztahu světské a Boží vlády dál a hlouběji, než kam dohlédne černobílý pohled farizeů a herodiánů. Požádá je, aby vytáhli minci, kterou se platí daně – a, světe div se, oni ji vytáhnou. Minci s obrazem císaře a rouhačským nápisem „Císař Tiberius, syn božského Augusta, vznešený“. Už to, že u sebe tu minci mají (navíc v chrámu, kam nesmí nic nečistého), dostatečně

odhaluje jejich pokrytectví. Od Ježíše by chtěli, aby systém daní a tedy i římskou nadvládu odsoudil – ale to jim vůbec nebrání, aby její platidlo měli při sobě a tedy tentýž systém využívali.

Ježíš se ptá, či že to nápis na minci je a komu mince patří. Oni po pravdě odpovědí, že obojí je císařovo. A Ježíšova odpověď vejde do dějin a stane se východiskem křesťanského chápání světské moci: „Odevzdejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu.“ Nejde jen o tu minci. Už to, že ji mají u sebe, znamená, že se nějak podílejí na tom, jak společnost podle římských pravidel funguje. A to není jen odvádění daní a nutnost respektovat cizí úředníky a vojáky – to je také užitek z civilizace, kterou Římané exportovali bezesporu do celého okolního světa. Silnice, vodovod, bezpečí „římského míru“, prosperita, vzdělanost... Neplatit Římu daně a být důsledný by znamenalo toho všeho se vzdát.

K ničemu takovému Ježíš nevyzývá. V tomto smyslu není buřič ani revolucionář a nedá si vnutit černobílý pohled na svět. Věrnost Písmu a pravdivost ho nevede k tomu, aby vyzýval k boji proti Římu a jánošíkovsky podkopával špatný systém alespoň neplacením daní. To, co Ježíš dělá, je, že od sebe tu černou a bílou oddělí – aby bylo jasné, co je co. Na jedné straně je světská vláda, systém fungování společnosti, ve kterém žijeme. Nefunguje vždycky dobře, ale nemůžeme žít mimo něj (a nenalhávejme si, že ano – určitě bychom v kapse nějaký ten denár, euro, dolar, nebo alespoň korunu našli). A vedle toho je Boží vláda, to, co patří Bohu, čím jsme odpovědni Bohu. Párkrát se někdo pokoušel tyhle dvě vlády spojit, založit něco jako Boží království na zemi – třeba Kalvín v Ženevě nebo husité v Táboře (muslimové se o to snaží svým právem šaría dodnes). V Ženevě i v Táboře se pokoušeli o společnost, kde budou bez výjimky platit Boží zákony – ale ono se to vždycky nějak zvrhlo a stejně to nefungovalo. Možná právě proto, že se pomíchalo dohromady to, co patří na stranu Boží a co na stranu lidskou. Žijeme prostě ve světě, kde Boží řády vždycky neplatí, jak by měly (a systém šaría není řešením), ale v něčem se prostě podřídít musíme, aby společnost mohla jakž takž fungovat. Co je císařovo, císaři.

Jenže to není vše. Je tu i druhá, zásadnější polovina: co je Božího, odevzdejte Bohu. Na minci je obraz císaře – ale vy sami na sobě nesete obraz Boží, jste obrazem Božím. Císaři můžete vklidu přenechat daně, ať může opravovat silnice, které i vy rádi používáte, ale vy patříte Bohu, na vás císař právo nemá. Tam, kde by si na vás někdo dělal právo, na vaši úctu, na vaši svobodu – ať už je to vládce, nebo všemohoucí stát se svou všekontrolující byrokracií – tam překračuje svou pravomoc. A k tomu je třeba říci jasné a rozhodné „ne“.

Ježíš tu odděluje do té doby úzce propojené oblasti. Oblast světské moci, a potažmo celého způsobu fungování společnosti – a oblast Boží vlády. Odděluje je od sebe – a tedy císař ani stát či vláda nejsou nedotknutelní, netřeba se jim klanět či vkládat do nich nepřiměřené naděje. Je to jen pomocné lidské zřízení, aby se ve světě dalo žít. Odděluje je od sebe, ale nestaví proti sobě. Až na

výjimečné případy nestojíme před volbou, jestli císař, nebo Bůh. A v těch mnoha ostatních případech se ve světě, který ještě není Božím královstvím, prostě nevyhneme tomu, abychom se nějak neušpinili, nezapletli. Abychom nemuseli dělat kompromisy, třeba mezi špatným a méně špatným řešením. Je to smutné, ale nikam před tím neutečeme. V tom všem se nám ale nesmí ztratit vědomí, že patříme Bohu, že on je tím posledním měřítkem a tím, komu patří naše životy, naše úcta, naše naděje. A možná nám právě tohle vědomí pomůže některé záležitosti, které patří do té císařovy světské oblasti, spravovat o něco lépe.

Moudrost, jak jsme viděli, znamená také nenechat se určit, svázat obecným, běžně přijímaným pohledem na věc – projevit vhléd „z jiné perspektivy.“ Tak ať se o to z Boží pomocí snažíme a pomáháme vyprošťovat sebe i druhé z nejrůznějších pastí – slovních i jiných – a vnášíme tím do světa kousek Božího království, pokoje a uzdravení. A ať vždycky víme, komu patříme. AMEN.